

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z BIOLOGII DLA KLASY 7AB SZKOŁY PODSTAWOWEJ
ZESPÓŁ SZKOLNO-PRZEDSZKOLNY NR 1 W ZAWOI CENTRUM
ROK SZKOLNY 2020/2021
LUCYNA TOKA

DZIAŁ	Poziomy wymagań				
	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
I.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia źródła wiedzy biologicznej, wskazuje komórkę jako podstawową jednostkę organizacji życia, wymienia elementy budowy komórek: roślinnej, zwierzęcej, grzybowej i bakteryjnej, wyjaśnia, czym jest tkanka, wymienia podstawowe rodzaje tkanek zwierzęcych, wyjaśnia, czym jest narząd, wymienia układy narządów człowieka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> korzysta z różnych źródeł wiedzy, opisuje cechy organizmów żywych, wymienia funkcje struktur komórkowych, posługuje się mikroskopem, z pomocą nauczyciela wykonuje proste preparaty mikroskopowe, rysuje obraz widziany pod mikroskopem, określa najważniejsze funkcje poszczególnych tkanek zwierzęcych, opisuje funkcje poszczególnych układów narządów. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> odróżnia pod mikroskopem, na schemacie, zdjęciu lub na podstawie opisu poszczególne elementy budowy komórki, samodzielnie wykonuje proste preparaty mikroskopowe, wyjaśnia rolę poszczególnych elementów komórki, porównuje budowę różnych komórek, charakteryzuje budowę poszczególnych tkanek zwierzęcych, rozpoznaje rodzaje tkanek zwierzęcych, -wyjaśnia funkcje poszczególnych układów narządów. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia metody badań stosowanych w biologii, omawia budowę i funkcje struktur komórkowych, analizuje różnice między poszczególnymi typami komórek, wykonuje preparaty mikroskopowe, ustawia ostrość obrazu, opisuje hierarchiczną budowę organizmu człowieka, przyporządkowuje tkanki do narządów i układów narządów -analizuje hierarchiczną budowę organizmu człowieka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyszukuje i krytycznie analizuje informacje z różnych źródeł dotyczące różnych dziedzin biologii, analizuje różnice między typami komórek oraz związek ich budowy z pełnioną funkcją, samodzielnie wykonuje preparaty mikroskopowe, sprawnie posługuje się mikroskopem, analizuje związek między budową a funkcją tkanek zwierzęcych. wykazuje zależność między układami narządów.

<p>II.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia warstwy skóry, przedstawia podstawowe funkcje skóry, wymienia wytwory naskórka, z pomocą nauczyciela omawia wykonane doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu, wymienia choroby skóry, podaje przykłady chorób skóry, omawia zasady pielęgnacji skóry młodzieńczej. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje skóry, rozpoznaje na ilustracji, schemacie warstwy skóry, samodzielnie omawia wykonane doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu, opisuje stan zdrowej skóry, wskazuje konieczność dbania o dobry stan skóry, wymienia przyczyny grzybic skóry, wskazuje metody zapobiegania grzybicom skóry, omawia zasady udzielania pierwszej pomocy. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje na konkretnych przykładach związek między budową a funkcjami skóry, opisuje funkcje poszczególnych wytworów naskórka, omawia objawy dolegliwości skóry, wyjaśnia zależność między ekspozycją skóry na silne nasłonecznienie a rozwojem czerniaka, uzasadnia konieczność konsultacji lekarskiej w przypadku pojawienia się zmian na skórze. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie opisu wykonuje doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu, ocenia wpływ promieni słonecznych na skórę, wyszukuje informacje środkach kosmetycznych z filtrem UV, . 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje odpowiednie informacje i planuje doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu, przygotowuje pytania i przeprowadza wywiad z lekarzem lub pielęgniarką na temat chorób skóry oraz profilaktyki czerniaka i grzybicy, wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat chorób, profilaktyki i pielęgnacji skóry młodzieńczej do projektu edukacyjnego.
<p>III.</p>	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy wskazanych elementów budowy szkieletu, wymienia elementy szkieletu osiowego, obręczy i kończyn, opisuje budowę kości, omawia cechy fizyczne kości, wskazuje miejsce występowania 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na schemacie, rysunku i modelu elementy szkieletu osiowego oraz szkieletu obręczy i kończyn wymienia rodzaje połączeń kości, opisuje budowę stawu, rozpoznaje rodzaje stawów, omawia na podstawie 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na związek budowy kości z ich funkcją w organizmie, wymienia kości budujące szkielet , charakteryzuje funkcje szkieletu, charakteryzuje połączenia kości, omawia znaczenie składników 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek budowy kości z ich funkcją w organizmie, porównuje budowę poszczególnych odcinków kręgosłupa, rozpoznaje elementy budowy mózgo i trzewioczaszki, wykazuje związek budowy szkieletu z 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje podane kości pod względem kształtów, na przykładzie własnego organizmu wykazuje związek budowy kości z ich funkcją, wyszukuje odpowiednie informacje i przeprowadza

	<p>szpiku kostnego,</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki chemiczne kości. wymienia rodzaje tkanki mięśniowej, wskazuje położenie tkanek mięśniowych, wymienia naturalne krzywizny kręgosłupa, opisuje przyczyny powstawania wad postawy, wymienia choroby aparatu ruchu, 	<p>ilustracji doświadczenie wykazujące skład chemiczny kości.</p> <ul style="list-style-type: none"> określa funkcje wskazanych mięśni szkieletowych opisuje cechy tkanki mięśniowej, wskazuje na ilustracji najważniejsze mięśnie szkieletowe, rozpoznaje przedstawione na ilustracji wady postawy, opisuje urazy kończyn, omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku urazów kończyn, omawia przyczyny chorób aparatu ruchu, 	<p>chemicznych kości,</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje mięśnie szkieletowe wskazane na ilustracji, wyjaśnia, na czym polega antagonizm działania mięśni, omawia warunki prawidłowej pracy mięśni, wyjaśnia przyczyny powstawania wad postawy, charakteryzuje zmiany zachodzące wraz z wiekiem w układzie kostnym, określa czynniki wpływające na prawidłowy rozwój masy mięśniowej. 	<p>funkcjami ,</p> <ul style="list-style-type: none"> demonstruje na przykładzie cechy fizyczne kości, określa warunki prawidłowej pracy mięśni, charakteryzuje budowę i funkcje mięśni, przedstawia negatywny wpływ środków dopingujących na zdrowie człowieka, wyszukuje informacje dotyczące zapobiegania płaskostopiu, wyjaśnia konieczność stosowania rehabilitacji po przebytych urazach, przewiduje skutki przyjmowania nieprawidłowej postawy ciała. 	<p>doświadczenie ilustrujące wytrzymałość kości.</p> <ul style="list-style-type: none"> na przykładzie własnego organizmu analizuje współdziałanie mięśni, ścięgien, kości i stawów w wykonywaniu ruchów, wyszukuje i prezentuje ćwiczenia korekcyjne.
IV.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe składniki odżywcze, wymienia produkty spożywcze zawierające białko, cukry i tłuszcze, omawia z pomocą nauczyciela przebieg doświadczenia 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje składniki odżywcze na budulcowe i energetyczne, wskazuje rolę tłuszczów w organizmie, samodzielnie omawia przebieg doświadczenia wykrywającego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie składników odżywczych dla organizmu określa znaczenie błonnika w prawidłowym funkcjonowaniu układu pokarmowego analizuje etykiety produktów spożywczych pod kątem zawartości 	<ul style="list-style-type: none"> ilustruje na przykładach źródła składników odżywczych i wyjaśnia ich znaczenie dla organizmu porównuje wartość energetyczną węglowodanów i tłuszczów wyjaśnia skutki 	<ul style="list-style-type: none"> planuje i samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykrywające obecność tłuszczów i skrobi w wybranych produktach spożywczych analizuje zależność między rodzajami spożywanych

	<p>wykrywającego obecność tłuszczów i skrobi w wybranych produktach spożywczych,</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady witamin rozpuszczalnych w wodzie i w tłuszczach, podaje przykład jednej awitaminozy, wymienia najważniejsze pierwiastki budujące ciała organizmów, podaje rolę wybranych makroelementów w organizmie człowieka, wyjaśnia, na czym polega trawienie pokarmów wymienia odcinki przewodu pokarmowego człowieka określa zasady zdrowego żywienia wymienia przykłady chorób układu pokarmowego wymienia zasady profilaktyki chorób układu pokarmowego według podanego wzoru oblicza indeks masy ciała 	<p>obecność tłuszczów i skrobi w wybranych produktach spożywczych,</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia witaminy rozpuszczalne w wodzie i w tłuszczach wymienia skutki niedoboru witamin, wskazuje rolę wody w organizmie, omawia znaczenie makro i mikroelementów w organizmie człowieka. wskazuje odcinki przewodu pokarmowego na planszy lub modelu rozpoznaje wątrobę i trzustkę na schemacie i lokalizuje położenie własnym ciele wskazuje na zależność diety od zmiennych warunków zewnętrznych układa jadłospis w zależności od zmiennych warunków zewnętrznych wymienia choroby układu pokarmowego analizuje indeks masy ciała swój i kolegów, wykazuje prawidłowości i odchylenia od normy 	<p>różnych składników odżywczych</p> <ul style="list-style-type: none"> przeprowadza z pomocą nauczyciela doświadczenie wykrywające obecność tłuszczów i skrobi w wybranych produktach spożywczych przedstawia rolę i skutki niedoboru witamin: A, C, B6, B12, B9, D przedstawia rolę i skutki niedoboru składników mineralnych: Mg, Fe, Ca omawia funkcje poszczególnych odcinków przewodu pokarmowego charakteryzuje funkcje wątroby i trzustki wykazuje zależność między dietą a czynnikami, które ją warunkują wykazuje, że WZW A, WZW B i WZW C są chorobami związanymi z higieną układu pokarmowego omawia zasady profilaktyki choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy, zatrucia pokarmowego i raka jelita grubego 	<p>nadmiernego spożywania tłuszczów</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje skutki niedoboru witamin, makroelementów i mikroelementów w organizmie przewiduje skutki niedoboru wody w organizmie omawia znaczenie procesu trawienia opisuje etapy trawienia analizuje miejsca wchłaniania strawionego pokarmu i wody wykazuje zależność między higieną odżywiania się a chorobami układu pokarmowego demonstruje czynności udzielania pierwszej pomocy w przypadku zakrzuszenia wskazuje zasady profilaktyki próchnicy zębów wyjaśnia, dlaczego należy stosować dietę zróżnicowaną i dostosowaną do potrzeb organizmu 	<p>pokarmów a funkcjonowaniem organizmu</p> <ul style="list-style-type: none"> wyszukuje informacje dotyczące roli błonnika w prawidłowym funkcjonowaniu przewodu pokarmowego uzasadnia konieczność stosowania zróżnicowanej diety dostosowanej do potrzeb organizmu uzasadnia konieczność dbałości o zęby przygotowuje i prezentuje wystąpienie w dowolnej formie na temat chorób związanych z zaburzeniami łaknienia i przemiany materii uzasadnia konieczność badań przesiewowych celu wykrywania wczesnych stadiów raka jelita grubego
--	---	--	--	---	---

<p>V.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy ciałek krwi, • wymienia grupy krwi, • wymienia składniki biorące udział w krzepnięciu krwi, • wymienia narządy układu krwionośnego • z pomocą nauczyciela omawia na podstawie ilustracji mały i duży obieg krwi, • lokalizuje położenie serca we własnym ciele • podaje prawidłową wartość pulsu i ciśnienia zdrowego człowieka, • wymienia choroby układu krwionośnego, • wymienia cechy układu limfatycznego • wymienia elementy układu odpornościowego, • wymienia rodzaje odporności, • przedstawia różnice między surowicą a szczepionką, • wymienia czynniki mogące wywołać alergię, • opisuje objawy alergii 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcje krwi • wyjaśnia, co to jest konflikt serologiczny, • rozpoznaje elementy budowy serca i naczyń krwionośnego na schemacie, • wyjaśnia, czym jest puls, • wymienia przyczyny chorób układu krwionośnego, • opisuje budowę układu limfatycznego, • omawia rolę węzłów chłonnych, • wyróżnia odporność swoistą i nieswoistą, czynną i bierną, naturalną i sztuczną, • definiuje szczepionkę i surowicę jako czynniki odpowiadające za odporność nabytą, • określa przyczynę choroby AIDS, • wyjaśnia, na czym polega transplantacja narządów, • podaje przykłady narządów, które można przeszczepiać. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie krwi, • charakteryzuje elementy morfotyczne krwi, • omawia rolę hemoglobiny, • przewiduje skutki konfliktu serologicznego, • porównuje krwiobiegi mały i duży, • omawia fazy cyklu pracy serca, • mierzy koledze puls, • analizuje przyczyny chorób układu krwionośnego, • wyjaśnia, na czym polega białaczka i anemia, • przedstawia znaczenie aktywności fizycznej i prawidłowej diety dla właściwego funkcjonowania układu krwionośnego, • opisuje rolę układu limfatycznego • omawia rolę elementów układu odpornościowego, • charakteryzuje rodzaje odporności, • określa zasadę działania szczepionki i surowicy, • wyjaśnia sposób zakażenia HIV, zapobieganie. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady transfuzji krwi, • wyjaśnia krzepnięcie krwi, • rozpoznaje krwinki na podstawie obserwacji mikroskopowej, • wykazuje związek budowy naczyń krwionośnych z pełnionymi przez nie funkcjami, • porównuje wartości ciśnienia skurczowego i rozkurczowego krwi, • omawia doświadczenie wykazujące wpływ wysiłku fizycznego na zmiany tętna i ciśnienia krwi, • wyjaśnia znaczenie badań profilaktycznych chorób układu krwionośnego, • rozpoznaje na ilustracji lub schemacie narządy układu limfatycznego, • wyjaśnia mechanizm działania odporności swoistej, • odróżnia działanie szczepionki od działania surowicy. 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia potrzebę wykonywania badań zapobiegających konfliktowi serologicznemu, • analizuje wyniki laboratoryjnego badania krwi, • planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ wysiłku fizycznego na zmiany tętna i ciśnienia krwi, • wyszukuje i prezentuje w dowolnej formie materiały edukacyjne oświaty zdrowotnej na temat chorób społecznych: miażdżycy, nadciśnienia tętniczego i zawałów serca, • porównuje układ limfatyczny z układem krwionośnym, • ocenia znaczenie szczepień • przedstawia znaczenie przeszczepów oraz zgody na transplantację narządów po śmierci.
-----------	---	---	---	---	---

<p>VI.</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia odcinki układu oddechowego rozpoznaje na ilustracji narządy układu oddechowego wymienia narządy biorące udział w procesie wentylacji płuc definiuje mitochondrium jako miejsce oddychania komórkowego definiuje kichanie i kaszel jako reakcje obronne organizmu wymienia choroby układu oddechowego wymienia czynniki wpływające na prawidłowe funkcjonowanie układu oddechowego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje elementów układu oddechowego na podstawie własnego organizmu przedstawia mechanizm wentylacji płuc przedstawia rolę krwi w transporcie gazów oddechowych omawia zawartość gazów w powietrzu wdychanym i wydychanym zapisuje słownie równanie reakcji chemicznej ilustrujące utlenianie glukozy wskazuje źródła infekcji górnych i dolnych dróg oddechowych określa sposoby zapobiegania chorobom układu oddechowego opisuje przyczyny astmy omawia zasady postępowania w przypadku utraty oddechu omawia wpływ zanieczyszczeń pyłowych na prawidłowe funkcjonowanie układu oddechowego 	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia drogi oddechowe i narządy wymiany gazowej wykazuje związek budowy elementów układu oddechowego z pełnionymi funkcjami wyróżnia procesy wentylacji płuc i oddychania komórkowego opisuje dyfuzję O₂ i CO₂ zachodzącą w pęcherzykach płucnych wyjaśnia zależność między liczbą oddechów a wysiłkiem fizycznym określa znaczenie oddychania komórkowego podaje objawy wybranych chorób układu oddechowego wyjaśnia związek między wdychaniem powietrza przez nos a profilaktyką chorób układu oddechowego opisuje zasady profilaktyki anginy, gruźlicy i raka płuc 	<ul style="list-style-type: none"> demonstruje mechanizm modulacji głosu wykazuje związek między budową a funkcją płuc przedstawia graficznie zawartość gazów w powietrzu wdychanym i wydychanym analizuje proces wymiany gazowej w płucach i tkankach omawia obserwację dotyczącą wpływu wysiłku fizycznego na częstość oddechów wykazuje zależność między zanieczyszczeniem środowiska a zachorowalnością na astmę analizuje wpływ palenia tytoniu na funkcjonowanie układu oddechowego wyszukuje w dowolnych źródłach informacje na temat przyczyn rozwoju raka płuc 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje odpowiednie metody i bada pojemność własnych płuc planuje i wykonuje obserwację wpływu wysiłku fizycznego na częstość oddechów opisuje zależność między ilością mitochondriów a zapotrzebowaniem narządów na energię przeprowadza wywiad w przychodni zdrowia na temat profilaktyki chorób płuc omawia rolę ATP w magazynowaniu energii.
------------	--	--	--	---	--

<p>VII.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady substancji, które są wydalane przez organizm człowieka • wymienia narządy układu wydalniczego • wymienia zasady higieny układu wydalniczego • wymienia choroby układu wydalniczego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia <i>wydalanie</i> i <i>defekacja</i> • wymienia drogi wydalania zbędnych produktów przemiany materii • wskazuje na zakażenia dróg moczowych i kamicy nerkową, jako choroby układu wydalniczego • wymienia badania stosowane w profilaktyce tych chorób 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje wydalanie i defekację • omawia na podstawie ilustracji proces powstawania moczu • opisuje sposoby wydalania mocznika i CO₂ • omawia przyczyny chorób układu wydalniczego • wyjaśnia znaczenie wykonywania badań kontrolnych moczu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje na modelu lub materiale świeżym warstwy budujące nerkę • omawia rolę układu wydalniczego w prawidłowym funkcjonowaniu całego organizmu • uzasadnia konieczność picia dużych ilości wody podczas leczenia chorób nerek • ocenia rolę dializy w ratowaniu życia • uzasadnia konieczność regularnego opróżniania pęcherza moczowego 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje z dowolnego materiału model układu moczowego • tworzy schemat przemian substancji odżywczych od zjedzenia do wydalenia • analizuje własne wyniki laboratoryjnego badania moczu i na tej podstawie określa stan zdrowia własnego układu wydalniczego
<p>VIII.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia gruczoły dokrewne • wymienia przykłady hormonów • wskazuje na ilustracji położenie najważniejszych gruczołów dokrewnych • wymienia skutki nadmiaru i niedoboru hormonu wzrostu • wymienia funkcje układu nerwowego • wymienia elementy budowy ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego • wymienia rodzaje 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje gruczoły na gruczoły wydzielania zewnętrznego i wewnętrznego • wyjaśnia pojęcie <i>gruczoł dokrewny</i> • wyjaśnia, czym są hormony • podaje przyczyny cukrzycy • wyjaśnia pojęcie <i>równowaga hormonalna</i> • opisuje elementy budowy komórki nerwowej • wskazuje na ilustracji neuronu przebieg impulsu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cechy hormonów • przyporządkowuje hormony do odpowiednich gruczołów, które je wytwarzają • charakteryzuje działanie insuliny i glukagonu • interpretuje skutki nadmiaru i niedoboru hormonów • opisuje funkcje układu nerwowego • porównuje działanie układów współczulnego i przywspółczulnego, • wykazuje związek budowy komórki 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia biologiczną rolę hormonu wzrostu, tyroksyny, insuliny, adrenaliny, testosteronu, estrogenów • omawia znaczenie swoistego działania hormonów • wyjaśnia, na czym polega antagonistyczne działanie insuliny i glukagonu • uzasadnia związek niedoboru insuliny z cukrzycą • wyjaśnia sposób działania synapsy • charakteryzuje funkcje somatycznego i autonomicznego układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że nie należy bez konsultacji z lekarzem przyjmować preparatów i leków hormonalnych • analizuje i wykazuje różnice między cukrzycą typu 1 i 2 • ocenia rolę regulacji nerwowo-hormonalnej w prawidłowym funkcjonowaniu całego organizmu • dowodzi znaczenia odruchów warunkowych i bezwarunkowych w

	<p>nerwów obwodowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje po trzy przykłady odruchów warunkowych i bezwarunkowych, • dokonuje obserwacji odruchu kolanowego, • wymienia czynniki wywołujące stres • podaje przykłady trzech chorób spowodowanych stresem nerwowym 	<ul style="list-style-type: none"> • wyróżnia somatyczny i autonomiczny układ nerwowy • wyróżnia włókna czuciowe i ruchowe • omawia na podstawie ilustracji drogę impulsu nerwowego w łuku odruchowym • odróżnia odruchy warunkowe i bezwarunkowe • wymienia sposoby radzenia sobie ze stresem • wymienia przykłady chorób układu nerwowego 	<p>nerwowej z jej funkcją</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje budowę rdzenia kręgowego i mózgowia • opisuje łuk odruchowy, • wyjaśnia różnicę między odruchem warunkowym a bezwarunkowym • charakteryzuje odruchy warunkowe i bezwarunkowe • wyjaśnia dodatni i ujemny wpływ stresu na funkcjonowanie organizmu • opisuje przyczyny nerwic • rozpoznaje cechy depresji • wymienia choroby układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolę odruchów warunkowych w procesie uczenia się • analizuje przyczyny chorób układu nerwowego • omawia wpływ snu na procesy uczenia się i zapamiętywania oraz na odporność organizmu • charakteryzuje objawy depresji, padaczki, autyzmu, stwardnienia rozsianego, choroby Alzheimera 	<p>życiu człowieka</p> <ul style="list-style-type: none"> • demonstruje na koledze odruch kolanowy i wyjaśnia działanie tego odruchu • analizuje związek między prawidłowym wysypianiem się a funkcjonowaniem organizmu
IX.	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie zmysłów w życiu człowieka • rozpoznaje na ilustracji elementy budowy oka • rozpoznaje na ilustracji elementy budowy ucha • wymienia wady wzroku • omawia zasady higieny oczu • wymienia choroby oczu i uszu • przedstawia rolę zmysłów powonienia, smaku i dotyku • wskazuje rozmieszczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje funkcje elementów aparatu ochronnego oka • wyjaśnia pojęcie <i>akomodacja oka</i> • omawia znaczenie adaptacji oka • omawia funkcje elementów budowy oka, • wskazuje na ilustracji położenie narządu równowagi • wymienia funkcje poszczególnych elementów ucha • rozpoznaje na ilustracji 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje związek budowy elementów oka z pełnionymi przez nie funkcjami • opisuje drogę światła w oku • wskazuje lokalizację receptorów wzroku • ilustruje w formie prostego rysunku drogę światła w oku i powstawanie obrazu na siatkówce • charakteryzuje funkcje poszczególnych elementów ucha 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia powstawanie obrazu na siatkówce • ilustruje za pomocą prostego rysunku drogę światła w oku • wyjaśnia mechanizm odbierania i rozpoznawania dźwięków • wskazuje lokalizację receptorów słuchu i równowagi w uchu • wyjaśnia zasadę działania narządu równowagi • rozróżnia rodzaje 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza doświadczenie wykazujące obecność tarczy nerwu wzrokowego w oku • analizuje przebieg bodźca słuchowego, uwzględniając przetwarzanie fal dźwiękowych na impulsy nerwowe • analizuje źródła hałasu w najbliższym otoczeniu i wskazuje na sposoby jego ograniczenia

	<p>receptorów powonienia, smaku i dotyku</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe smaki wymienia bodźce odbierane przez receptory skóry omawia rolę węchu w ocenie pokarmów 	<p>krótkowzroczność i dalekowzroczność</p> <ul style="list-style-type: none"> definiuje hałas, jako czynnik powodujący głuchotę omawia przyczyny powstawania wad wzroku wymienia rodzaje kubków smakowych 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wady wzroku wyjaśnia, na czym polega daltonizm i astygmatyzm charakteryzuje choroby oczu 	<p>soczewek korygujących wady wzroku</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje, w jaki sposób nadmierny hałas może spowodować uszkodzenie słuchu analizuje znaczenie wolnych zakończeń nerwowych w skórze 	<ul style="list-style-type: none"> planuje i wykonuje doświadczenie dotyczące rozmieszczenia kubków smakowych na języku, receptorów w skórze.
X.	<ul style="list-style-type: none"> wymienia męskie narządy rozrodcze wymienia męskie cechy płciowe wymienia żeńskie narządy rozrodcze wymienia żeńskie cechy płciowe wymienia żeńskie hormony płciowe wymienia kolejne fazy cyklu miesięczkowego podaje długość trwania rozwoju płodowego wymienia zmiany zachodzące w organizmie kobiety podczas ciąży wymienia etapy życia człowieka wymienia rodzaje dojrzałości wymienia choroby 	<ul style="list-style-type: none"> omawia budowę plemnika i wykonuje jego schematyczny rysunek wymienia funkcje męskiego układu rozrodczego opisuje funkcje żeńskiego układu rozrodczego wskazuje w cyklu miesięczkowym dni płodne i niepłodne porządkuje etapy rozwoju zarodka od zapłodnienia do zagnieżdżenia wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>zapłodnienie</i> omawia zasady higieny zalecane dla kobiet ciężarnych omawia wpływ różnych czynników na prawidłowy rozwój zarodka i płodu 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje funkcje poszczególnych elementów męskiego i żeńskiego układu rozrodczego interpretuje ilustracje przebiegu cyklu miesięczkowego charakteryzuje okres rozwoju płodowego wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w organizmie kobiety podczas ciąży charakteryzuje wskazane okresy rozwojowe przedstawia cechy oraz przebieg fizycznego, psychicznego i społecznego dojrzewania wyjaśnia konieczność regularnych wizyt u ginekologa. omawia zasady profilaktyki chorób 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależność między produkcją hormonów płciowych a zmianami zachodzącymi w ciele mężczyzny wykazuje związek budowy komórki rozrodczej z pełnioną przez nią funkcją omawia zmiany hormonalne i zmiany w macicy zachodzące w trakcie cyklu miesięczkowego uzasadnia konieczność przestrzegania zasad higieny przez kobiety w ciąży przyporządkowuje okresom rozwojowym zmiany zachodzące w organizmie wymienia ryzykowne 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje podobieństwa i różnice w budowie męskich i żeńskich układów narządów: rozrodczego i wydalniczego wyznacza dni płodne i niepłodne u kobiet w różnych dniach cyklu miesięczkowego i z różną długością cyklu wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat rozwoju prenatalnego tworzy w dowolnej formie prezentację na temat dojrzewania wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat planowanych szczepień przeciwko wirusowi brodawczaka,

	<p>układu rozrodczego</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia naturalne i sztuczne metody planowania rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> określa zmiany rozwojowe swoich rówieśników przyporządkowuje chorobom źródła zakażenia przedstawia podstawowe zasady profilaktyki chorób przenoszonych drogą płciową 	<p>wywoływanych przez wirusy: HIV, HBV, HCV i HPV</p>	<p>zachowania seksualne, które mogą prowadzić do zakażenia HIV</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia konieczność wykonywania badań kontrolnych, jako sposobu wczesnego wykrywania chorób. 	<p>który wywołuje raka szyjki macicy</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia naturalne i sztuczne metody antykoncepcji
XI.	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega homeostaza wyjaśnia mechanizm termoregulacji u człowieka omawia wpływ trybu życia na stan zdrowia człowieka podaje przykłady trzech chorób zakaźnych wraz z czynnikami, które je wywołują wymienia choroby cywilizacyjne wymienia najczęstsze przyczyny nowotworów podaje przykłady używek wymienia skutki zażywania niektórych substancji psychoaktywnych na stan zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, jakie układy narządów mają wpływ na regulację poziomu wody we krwi opisuje zdrowie, jako stan równowagi środowiska wewnętrznego organizmu, a chorobę, jako stan zaburzenia homeostazy, podaje przykłady wpływu środowiska na życie i zdrowie człowieka przedstawia znaczenie aktywności fizycznej dla prawidłowego funkcjonowania organizmu człowieka, przedstawia negatywny wpływ na zdrowie człowieka niektórych substancji 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega homeostaza na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wyjaśnia mechanizm regulacji poziomu glukozy we krwi charakteryzuje czynniki wpływające na zdrowie człowieka wymienia najważniejsze choroby zakaźne oraz przedstawia zasady profilaktyki tych chorób wyjaśnia przyczyny powstawania chorób społecznych opisuje wpływ palenia tytoniu na zdrowie omawia skutki działania alkoholu na funkcjonowanie organizmu wyjaśnia znaczenie profilaktyki uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wyjaśnia, jakie układy narządów biorą udział w mechanizmie regulacji poziomu glukozy we krwi wykazuje wpływ środowiska na zdrowie dowodzi, że stres jest przyczyną chorób cywilizacyjnych uzasadnia konieczność okresowego wykonywania podstawowych badań kontrolnych, uzasadnia, że antybiotyki oraz inne leki należy stosować zgodnie z zaleceniami lekarza, wykazuje zależność między przyjmowaniem używek a powstawaniem nałogu, 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje i wykazuje rolę regulacji nerwowo-hormonalnej w utrzymaniu homeostazy formułuje argumenty przemawiające za tym, że nie należy bez wyraźnej potrzeby przyjmować ogólnodostępnych leków oraz suplementów wykonuje w dowolnej formie prezentację na temat profilaktyki uzależnień